

**UCHWAŁA NR BR.0006.16.2026
RADY GMINY LEŻAJSK**

z dnia 5 marca 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 i 1436), art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49), Rada Gminy Leżajsk uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Łukasz Fleszar

Załącznik do uchwały nr BR.0006.16.2026

Rady Gminy Leżajsk

z dnia 5 marca 2026 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2026-2028

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2026-2028



LEŻAJSK 2026

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
1. Wstęp.....	4
1.1. Podstawa prawna.....	4
1.2. Cel programu.....	4
1.3. Horyzont czasowy.....	5
2. Charakterystyka Gminy Leżajsk.....	6
2.1 Informacje ogólne o gminie.....	6
2.2 Sytuacja społeczno-demograficzna.....	7
3. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Leżajsk.....	9
3.1. Główne problemy rodzin.....	9
3.2. Rodziny korzystające z pomocy społecznej.....	9
3.3. Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej.....	11
3.4. Wnioski.....	12
4. Analiza SWOT.....	13
5. Założenia programu.....	16
5.1. Misja programu.....	16
5.2. Cele główne.....	16
5.3. Cele szczegółowe.....	17
6. Zadania i działania wspierające rodzinę.....	21
6.1. Praca asystenta rodziny.....	21
6.2. Wsparcie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.....	22
6.3. Współpraca międzyinstytucjonalna.....	22
7. Realizatorzy programu.....	23
8. Monitoring i ewaluacja.....	24
9. Postanowienia końcowe.....	25

Wprowadzenie

Rodzina jest podstawowym środowiskiem życia i rozwoju człowieka, w którym kształtują się postawy społeczne, system wartości oraz kompetencje niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Jej prawidłowe funkcjonowanie ma szczególne znaczenie dla rozwoju dzieci oraz budowania spójności społecznej na poziomie lokalnym. W warunkach gminy wiejskiej, jaką jest Gmina Leżajsk, rodzina odgrywa również istotną rolę w zakresie wzajemnego wsparcia międzypokoleniowego oraz integracji społeczności lokalnej.

Współczesne przemiany społeczno-ekonomiczne, takie jak zmiany na rynku pracy, migracje zarobkowe, starzenie się społeczeństwa czy ograniczony dostęp do specjalistycznych usług, powodują, że część rodzin z terenu Gminy Leżajsk doświadcza trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Problemy finansowe, bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność, uzależnienia, a także trudności wychowawcze mogą prowadzić do obniżenia jakości życia rodzin oraz zagrożenia dobra dziecka.

Program wspierania rodziny realizowany przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk stanowi odpowiedź na potrzeby lokalnej społeczności oraz wpisuje się w model zintegrowanego systemu usług społecznych. Jego celem jest zapewnienie rodzinom kompleksowego, skoordynowanego i dostępnego wsparcia, dostosowanego do indywidualnych potrzeb i zasobów rodzin. Program zakłada podejmowanie działań zarówno o charakterze profilaktycznym, jak i wspierającym oraz interwencyjnym, z naciskiem na wczesną identyfikację problemów i zapobieganie ich pogłębianiu.

Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk pełni rolę koordynatora działań podejmowanych na rzecz rodziny, integrując usługi świadczone przez różne instytucje i podmioty działające w obszarze pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, rynku pracy oraz organizacje pozarządowe. Realizacja programu opiera się na zasadach indywidualnego podejścia do rodziny, przy poszanowaniu jej godności, autonomii i prawa do samostanowienia.

Podejmowane w ramach programu działania mają na celu wzmocnienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, poprawę funkcjonowania rodzin oraz zapewnienie dzieciom bezpiecznych i sprzyjających warunków rozwoju. Program wspierania rodziny realizowany przez CUS Gminy Leżajsk stanowi istotny element lokalnej polityki społecznej, ukierunkowanej na budowanie silnych, samodzielnych i odpowiedzialnych rodzin oraz wzmacnianie potencjału społeczności lokalnej.

1. Wstęp

Program Wsparcia Rodziny realizowany przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk jest dokumentem strategicznym określającym kierunki i formy działań podejmowanych na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program stanowi element lokalnej polityki społecznej i wpisuje się w model zintegrowanych usług społecznych, ukierunkowanych na wzmacnianie potencjału rodzin oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym.

1.1. Podstawa prawna

Program opracowano na podstawie obowiązujących przepisów prawa w szczególności:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49 t.j.),
- ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2024 r. poz. 1829 t.j.),
- ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1818 t.j.),
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 t.j.),
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 t.j.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 t.j.),
- ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151 t.j.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Z 2023 r. poz. 1939 t.j.),
- innych aktów prawnych regulujących zadania samorządu gminnego w obszarze polityki społecznej.

1.2. Cel programu

Celem Programu Wsparcia Rodziny realizowanego przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk jest stworzenie spójnego i zintegrowanego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program ukierunkowany jest na wzmacnianie potencjału rodzin, rozwijanie ich kompetencji oraz zwiększanie samodzielności i odpowiedzialności w zakresie wychowania dzieci.

Program ma na celu zapewnienie rodzinom kompleksowej pomocy dostosowanej do ich indywidualnych potrzeb i sytuacji życiowej, z uwzględnieniem specyfiki środowiska wiejskiego

Gminy Leżajsk. Wsparcie udzielane rodzinom ma charakter pomocniczy i środowiskowy, a jego istotą jest aktywizowanie rodzin do samodzielnego rozwiązywania problemów, wykorzystywania własnych zasobów oraz budowania trwałych i prawidłowych relacji rodzinnych.

Istotnym celem programu jest ochrona dobra dziecka poprzez zapewnienie mu bezpiecznych i sprzyjających warunków rozwoju w środowisku rodzinnym. Program zakłada podejmowanie działań profilaktycznych oraz wczesnej interwencji, które pozwolą zapobiegać narastaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz ograniczyć konieczność stosowania środków o charakterze interwencyjnym, w tym umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Program zmierza również do poprawy jakości życia rodzin poprzez rozwój dostępnych usług społecznych, w szczególności pracy asystenta rodziny, poradnictwa specjalistycznego oraz działań edukacyjnych skierowanych do rodziców. Ważnym elementem celu programu jest integracja i koordynacja działań różnych instytucji oraz podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, co pozwala na efektywniejsze wykorzystanie zasobów lokalnych i zapewnienie ciągłości wsparcia.

Realizacja programu ma przyczynić się do wzmocnienia roli rodziny jako podstawowego środowiska wychowawczego, ograniczenia zjawisk marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz budowania silnej i odpowiedzialnej społeczności lokalnej na terenie Gminy Leżajsk.

1.3. Horyzont czasowy

Program Wspierania Rodziny realizowany przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk ma charakter programu wieloletniego i obejmuje okres **2026–2028**. Przyjęcie kilkuletniego horyzontu czasowego umożliwia prowadzenie działań w sposób planowy, systemowy i długofalowy, co jest niezbędne dla skutecznego wzmocniania rodzin oraz zapobiegania narastaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych.

Okres obowiązywania programu został dostosowany do specyfiki działań skierowanych do rodzin, które wymagają ciągłości, stabilności oraz czasu niezbędnego do osiągnięcia trwałych efektów. Wsparcie rodzin, w szczególności poprzez pracę asystenta rodziny, poradnictwo specjalistyczne oraz działania edukacyjne, przynosi rezultaty w perspektywie długoterminowej, dlatego realizacja programu w cyklu wieloletnim pozwala na efektywne planowanie i koordynowanie usług społecznych.

Przyjęty horyzont czasowy umożliwia skuteczną realizację celów Programu Wspierania Rodziny przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk.

2. Charakterystyka Gminy Leżajsk

Gmina Leżajsk funkcjonuje jako samodzielna jednostka samorządu terytorialnego, realizująca zadania własne gminy na rzecz mieszkańców zamieszkujących obszar wiejski, przy jednoczesnym sąsiedztwie miasta Leżajsk, które stanowi odrębną jednostkę administracyjną. Taka lokalizacja sprzyja korzystaniu z części usług ponadlokalnych, jednocześnie jednak nie eliminuje wyzwań charakterystycznych dla obszarów wiejskich.

2.1 Informacje ogólne o gminie

Gmina Leżajsk jest gminą wiejską położoną w województwie podkarpackim. Jej siedziba administracyjna znajduje się w mieście Leżajsk, które jednak nie wchodzi w skład terytorialny gminy wiejskiej, stanowiąc odrębną jednostkę administracyjną. Obszar gminy obejmuje ok. 198,5 km² i zamieszkuje go blisko 19 800 mieszkańców (dane GUS na 2024 r.) – co daje charakterystyczną dla obszarów wiejskich gęstość zaludnienia i strukturę ludnościową.

Strukturę administracyjną Gminy Leżajsk tworzy 12 sołectw o zróżnicowanym potencjale społecznym, demograficznym i gospodarczym. Poszczególne miejscowości różnią się wielkością, stopniem zurbanizowania oraz dostępnością infrastruktury technicznej i społecznej. Zróżnicowanie to wpływa na warunki życia mieszkańców oraz na zakres i formy potrzeb zgłaszanych przez rodziny, w tym potrzeby związane z dostępem do usług społecznych, edukacyjnych i opiekuńczych.

Charakterystyczną cechą gminy jest rozproszona zabudowa, typowa dla obszarów wiejskich, co ma bezpośredni wpływ na codzienne funkcjonowanie rodzin. Odległości pomiędzy miejscem zamieszkania a instytucjami publicznymi, placówkami oświatowymi czy punktami świadczenia usług społecznych mogą stanowić istotną barierę w korzystaniu ze wsparcia, zwłaszcza dla rodzin z dziećmi, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Na terenie Gminy Leżajsk funkcjonuje podstawowa infrastruktura społeczna, obejmująca m.in. placówki oświatowe, jednostki organizacyjne gminy oraz instytucje realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej. Jednocześnie dostęp do części usług specjalistycznych, takich jak wsparcie psychologiczne, pedagogiczne czy terapeutyczne, w wielu przypadkach wymaga korzystania z oferty dostępnej poza terenem gminy. Sytuacja ta może powodować ograniczenia w szybkim i systematycznym korzystaniu z pomocy, szczególnie w przypadku rodzin wymagających długofalowego wsparcia.

Specyfika gminy wiejskiej, w tym silne więzi lokalne, tradycyjny model życia rodzinnego oraz znaczenie relacji sąsiedzkich, stanowi jednocześnie istotny potencjał społeczny. Zasoby te mogą być skutecznie wykorzystywane w realizacji działań środowiskowych, profilaktycznych

i wspierających rodzinę, pod warunkiem ich odpowiedniej koordynacji i wsparcia instytucjonalnego.

Uwarunkowania przestrzenne, demograficzne i społeczne Gminy Leżajsk mają bezpośredni wpływ na sytuację rodzin oraz sposób organizacji systemu wsparcia. Dlatego planowanie i realizacja Programu Wspierania Rodziny przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk uwzględnia specyfikę gminy wiejskiej, potrzebę dostępności usług w środowisku lokalnym oraz konieczność integrowania działań różnych podmiotów na rzecz rodziny.

2.2 Sytuacja społeczno-demograficzna

Struktura demograficzna Gminy Leżajsk jest typowa dla gmin wiejskich województwa podkarpackiego i charakteryzuje się zróżnicowaniem ludności według wieku oraz płci, mającym bezpośredni wpływ na sytuację rodzin i zapotrzebowanie na usługi społeczne.

Na terenie gminy występują trzy podstawowe grupy wieku ekonomicznego:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież),
- ludność w wieku produkcyjnym (osoby aktywne zawodowo),
- ludność w wieku poprodukcyjnym (osoby starsze).

Tabela 1. Demografia – podstawowe dane (stan na 31.12.2024 r.)

Wskaźnik	Wartość
Liczba mieszkańców gminy	19 795 osób
Kobiety	9 990 (50,5 %)
Mężczyźni	9 805 (49,5 %)
Średni wiek mieszkańców	40,5 lat
Wiek produkcyjny (15–64 lata)	0,61
Wiek przedprodukcyjny (0–14 lat)	0,19
Wiek poprodukcyjny (65+)	0,2

źródło https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lezajsk

Struktura wieku wskazuje, że większość mieszkańców to osoby w wieku produkcyjnym, co stanowi potencjał do aktywności zawodowej i społecznej.

Relatywnie wysokie udziały populacji w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym sugerują konieczność zapewnienia usług społecznych adresowanych zarówno do dzieci, jak i seniorów.

Tabela 2. Rynek pracy i bezrobocie (stan na 31.12.2024 r.)

Wskaźnik	Dane	Uwagi
Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego	ok. 14,0 %	wyraźnie wyższa niż średnia wojewódzka i krajowa
Bezrobocie kobiet	0,14	równe ogólnemu wskaźnikowi
Bezrobocie mężczyzn	0,14	równe ogólnemu wskaźnikowi
Pracujących na 1000 mieszkańców	106	dla porównania woj. podkarpackie ok. 224, Polska – ok. 259
Struktura zatrudnienia wg sektorów	Rolnictwo: 25,6 % Przemysł i budownictwo: 26,4 % Usługi: 16,0 %	
Dojeżdżający do pracy poza gminę	2 213 osób	więcej osób wyjeżdża niż przyjeżdża

źródło https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lezajsk

Bezrobocie rejestrowane w gminie jest na poziomie na ok. 14 %, stanowi to jedno z głównych wyzwań społeczno-gospodarczych gminy i wpływa na stabilność finansową rodzin i ich możliwości samodzielnego funkcjonowania.

Niska liczba pracujących w stosunku do liczby mieszkańców może wskazywać na ograniczoną liczbę lokalnych miejsc pracy, co z kolei prowadzi do dojazdów do większych miast oraz presji na zasoby czasowe rodzin.

Tabela 3. Edukacja – przedszkola i szkoły (stan na 31.12.2024 r.)

Typ placówek	Liczba placówek	Uczniowie / dzieci
Przedszkola	4	555 dzieci
Szkoły podstawowe (w tym 6 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych)	10	1 617 uczniów

źródło https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lezajsk

Przedszkola są w pełni wykorzystane, co wskazuje na dobry poziom usług opieki przedszkolnej w środowisku lokalnym, co ma bezpośrednie przełożenie na wsparcie rodzin z małymi dziećmi.

Uczniowie szkół podstawowych stanowią znaczną grupę demograficzną, co determinować będzie działania edukacyjne i wsparcie wychowawcze w programie.

Struktura wiekowa wskazuje na konieczność działań skierowanych zarówno do dzieci (edukacja, opieka, kompetencje wychowawcze), jak i dorosłych w wieku produkcyjnym (aktywizacja zawodowa, szkolenia, wsparcie w poszukiwaniu pracy).

Edukacja i usługi społeczne wymagają dalszego rozwoju, szczególnie w zakresie przedszkoli i oferty dla młodzieży, co ma znaczenie dla wsparcia rodzin z dziećmi.

Mobilność zawodowa (dojazdy do pracy poza gminę) pokazuje z jednej strony aktywność zawodową mieszkańców, ale z drugiej – brak miejsc pracy lokalnie, co może wpływać na równowagę życia rodzinnego.

3. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Leżajsk

Analiza sytuacji rodzin zamieszkujących Gminę Leżajsk pozwala na zidentyfikowanie kluczowych problemów społecznych i wychowawczych oraz ocenę potrzeb rodzin w kontekście dostępnych form wsparcia instytucjonalnego.

3.1. Główne problemy rodzin

Analiza sytuacji rodzin zamieszkujących Gminę Leżajsk wskazuje na występowanie zróżnicowanych problemów, które utrudniają prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Do najczęściej identyfikowanych trudności należą problemy finansowe wynikające z bezrobocia, niskich dochodów lub niestabilnego zatrudnienia, a także zadłużenie gospodarstw domowych.

W wielu rodzinach obserwuje się trudności wychowawcze, związane m.in. z brakiem odpowiednich kompetencji rodzicielskich, ograniczonymi umiejętnościami radzenia sobie z problemami dzieci oraz niewystarczającą wiedzą na temat rozwoju psychofizycznego dziecka. Problemy te mogą prowadzić do konfliktów rodzinnych, zaniedbań opiekuńczych oraz pogorszenia relacji pomiędzy członkami rodziny.

Istotnym wyzwaniem są również problemy zdrowotne, w tym choroby przewlekłe, niepełnosprawność oraz zaburzenia zdrowia psychicznego, które ograniczają możliwości pełnienia ról rodzinnych. W części rodzin występują uzależnienia oraz zjawisko przemocy domowej, wymagające interwencji specjalistycznej i współpracy wielu instytucji.

3.2. Rodziny korzystające z pomocy społecznej

Znaczącą grupę odbiorców wsparcia systemu pomocy społecznej w Gminie Leżajsk stanowią rodziny z dziećmi. Korzystanie z pomocy społecznej obejmuje zarówno wsparcie finansowe, jak i pracę socjalną, poradnictwo oraz usługi społeczne realizowane przez Centrum Usług Społecznych.

Przepisy ustawy o pomocy społecznej nakładają na Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk obowiązek udzielania wsparcia osobom oraz rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej odbywa się we współpracy z organizacjami pozarządowymi, podmiotami leczniczymi, sądem, policją oraz placówkami oświatowymi i ma na celu wypracowanie skutecznych rozwiązań prowadzących do poprawy

oraz stabilizacji sytuacji życiowej i materialnej rodzin, a także wspieranie ich w procesie usamodzielniania się.

Analiza sytuacji w środowisku lokalnym prowadzona przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk wskazuje na konieczność podejmowania zróżnicowanych działań wspierających, odpowiadających na wielowymiarowe potrzeby rodzin. Wsparcie to powinno obejmować różne obszary funkcjonowania rodzin, adekwatnie do zidentyfikowanych problemów.

Na potrzeby opracowania Programu przygotowano Kartę Diagnostyczno-Statystyczną, zawierającą m.in. dane dotyczące liczby mieszkańców gminy, dzieci i młodzieży, dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, rodzin korzystających z pomocy społecznej, a także informacji o przyznawanych dodatkach mieszkaniowych i energetycznych, świadczeniach rodzinnych oraz stypendiach szkolnych i socjalnych.

Tabela 4. Karta Diagnostyczno-Statystyczna

Wyszczególnienie	Lata	
	2023	2024
Liczba mieszkańców	19829	19795
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	489	502
Liczba rodzin korzystających z zasiłku rodzinnego	405	308
Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego	46	41
Liczba dzieci korzystających ze stypendium szkolnego	186	133
Liczba rodzin korzystających z zasiłków szkolnych	29	15
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	0	0
Liczba przyznanych Kart Dużej Rodziny	716	308
Liczba osób zgłoszonych do GKRPA o podjęcie postępowania o leczenie odwykowe	29	13
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	65	49
Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	6	6
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	6	5
Liczba asystentów rodziny	2	3
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodziny	31	34
Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystentów rodziny	81	81

Źródło: Opracowanie własne.

W wielu przypadkach pomoc ma charakter długotrwały i wynika z kumulacji problemów, takich jak ubóstwo, bezrobocie, choroba czy trudności wychowawcze. Rodziny te wymagają kompleksowego i zindywidualizowanego wsparcia, ukierunkowanego nie tylko na zaspokojenie bieżących potrzeb, ale również na wzmacnianie ich samodzielności i odpowiedzialności.

3.3. Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej

W analizie sytuacji rodzin zamieszkujących Gminę Leżajsk szczególną uwagę należy zwrócić na sytuacje, w których dobro dziecka wymaga podjęcia działań szczególnych, w tym konieczności czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną. Piecza zastępcza jest instytucją społeczną mającą na celu zapewnienie dzieciom, które nie mogą pozostać w rodzinie lub wymagają ochrony, warunków rozwoju sprzyjających ich prawidłowemu rozwojowi psychofizycznemu i społecznemu.

Według danych GUS na koniec 2024 roku w Polsce 77,3 tys. dzieci przebywało w pieczy zastępczej, z czego aż 59,8 tys. w pieczy rodzinnej (czyli w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka), a 17,5 tys. w pieczy instytucjonalnej (np. placówki opiekuńczo-wychowawcze), liczba ta wzrosła o ok. 2,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. Tak duża skala zjawiska wskazuje, że w części rodzin występują poważne trudności opiekuńcze i wychowawcze, które skutkują koniecznością ochrony dobra dziecka poprzez czasowe umieszczenie go w innej formie opieki.

W strukturze pieczy zastępczej wyraźnie dominuje rodzinna forma opieki nad dziećmi. Na koniec 2024 r. w Polsce funkcjonowało około 36 500 rodzin zastępczych oraz 900 rodzinnych domów dziecka. Spośród rodzin zastępczych najwięcej stanowiły rodziny spokrewnione z dzieckiem (63,6%), następnie rodziny niezawodowe (30,4%) oraz zawodowe (6,0%). Takie dane potwierdzają, że priorytetem systemu pieczy zastępczej jest utrzymanie dzieci w środowisku jak najbardziej zbliżonym do rodzinnego, co sprzyja ich bezpieczeństwu, poczuciu stabilizacji oraz rozwojowi relacji społecznych.

Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej najczęściej przyjmowane są do rodzin zastępczych rodzinnych (spokrewnionych lub niezawodowych). Formy instytucjonalne (np. placówki) pozostają mniej liczne, ale są niezbędne tam, gdzie potrzeby opiekuńcze są bardziej złożone.

Wśród najczęstszych przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej można wymienić:

- zagrożenia dobra dziecka związane z zaniedbaniem, przemocą, uzależnieniami w rodzinie,
- trudności wychowawcze przekraczające możliwości rodziny,
- problemy socjalne, takie jak ubóstwo, bezrobocie lub chroniczne choroby opiekunów,
- brak odpowiednich kompetencji rodzicielskich oraz brak sieci wsparcia w środowisku lokalnym.

Te czynniki często kumulują się, powodując, że interwencja i wsparcie instytucjonalne stają się konieczne.

Choć dane dotyczą ogółu kraju, są istotną wskazówką także w kontekście Gminy Leżajsk. wskazują, że:

- rosnąca liczba dzieci w pieczy zastępczej może oznaczać, iż część rodzin doświadcza poważnych trudności, które nie zawsze udaje się rozwiązać wyłącznie poprzez wsparcie środowiskowe,
- konieczna jest zarówno profilaktyka, jak i systemowe wsparcie rodzin w kryzysie, aby ograniczyć ryzyko umieszczania dzieci poza rodziną,
- aktywizacja rodzinnych form pieczy zastępczej oraz wsparcie samych rodzin zastępczych są kluczowe dla jakości funkcjonowania całego systemu wsparcia rodzin.

Na podstawie danych ogólnopolskich, a zakładając, że Gmina Leżajsk nie jest odizolowana od tych tendencji, można wskazać na następujące wnioski:

- część rodzin w gminie może doświadczać trudności, które w dłuższej perspektywie prowadzą do interwencji instytucjonalnej,
- rozwijanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających (np. w obszarze kompetencji wychowawczych, sieci wsparcia sąsiedzkiego, szybko dostępnego poradnictwa) może przyczynić się do zmniejszenia konieczności odsyłania dzieci do pieczy zastępczej.

3.4. Wnioski

Ocena sytuacji rodzin w Gminie Leżajsk wskazuje na występowanie istotnych problemów społecznych i wychowawczych, które utrudniają części rodzin prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Najczęściej mają one charakter złożony i wynikają z kumulacji trudności ekonomicznych, zdrowotnych oraz wychowawczych. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z Gminy Leżajsk to 6 (w roku 2023) oraz 5 (w roku 2024).

Analiza głównych problemów rodzin pokazuje, że bezrobocie, niskie dochody, problemy zdrowotne, uzależnienia oraz ograniczone kompetencje rodzicielskie wpływają negatywnie na funkcjonowanie rodzin i bezpieczeństwo dzieci. Trudności te często wymagają wsparcia wykraczającego poza pomoc doraźną.

Dane dotyczące rodzin korzystających z pomocy społecznej wskazują, że wsparcie to ma często charakter długotrwały i wymaga kompleksowych, zindywidualizowanych działań, łączących pomoc finansową z pracą socjalną, wsparciem asystenta rodziny oraz poradnictwem specjalistycznym.

Analiza zagadnienia dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej pokazuje, że umieszczanie dzieci poza rodziną biologiczną jest najczęściej konsekwencją nierozwiązanych problemów rodzinnych, co podkreśla potrzebę wczesnej interwencji oraz działań profilaktycznych ukierunkowanych na ochronę dobra dziecka.

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z podstawowych metod analizy strategicznej, wykorzystywaną do oceny uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na realizację określonych działań i celów. Nazwa metody pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse) oraz Threats (zagrożenia).

Celem analizy SWOT w odniesieniu do Programu Wspierania Rodziny w Gminie Leżajsk jest identyfikacja czynników sprzyjających oraz utrudniających skuteczną realizację zaplanowanych działań. Analiza pozwala na ocenę potencjału lokalnego systemu wsparcia rodzin, wskazanie obszarów wymagających wzmocnienia, a także określenie szans i zagrożeń wynikających z otoczenia społeczno-gospodarczego. Wnioski płynące z analizy SWOT stanowią istotny element planowania i wdrażania programu oraz umożliwiają podejmowanie działań adekwatnych do realnych potrzeb rodzin zamieszkujących Gminę Leżajsk.

Tabela 5. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- Funkcjonowanie Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk jako koordynatora działań na rzecz rodziny, umożliwiającego realizację zintegrowanych usług społecznych. - Doświadczenie kadry CUS, w tym asystentów rodziny i pracowników socjalnych, w pracy z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze. - Dobrze rozwinięta współpraca z kluczowymi instytucjami, takimi jak placówki oświatowe, PCPR, sąd, kuratorzy sądowi, policja oraz poradnie specjalistyczne.	- Ograniczona dostępność części usług specjalistycznych (psychologicznych, terapeutycznych, prawnych) bezpośrednio na terenie gminy. - Rozproszona zabudowa i ograniczona mobilność części mieszkańców, utrudniające systematyczne korzystanie z oferowanych form wsparcia. - Długotrwałe korzystanie części rodzin z pomocy społecznej, wskazujące na trudności w osiągnięciu trwałej samodzielności. - Społeczna akceptacja dla nadużywania alkoholu;

- Prowadzenie pracy środowiskowej z rodzinami w miejscu ich zamieszkania, co zwiększa skuteczność wsparcia.
- Wieloletni charakter programu (2026–2028), umożliwiający planowanie działań w perspektywie długofalowej.
 - Ukierunkowanie programu na profilaktykę i wczesną interwencję, sprzyjające ochronie dobra dziecka.
- Wykorzystanie potencjału społeczności lokalnej i zasobów środowiska wiejskiego.
- Utworzenie i funkcjonowanie Centrum Wsparcia Rodziny jako stałego, lokalnego miejsca kompleksowego wsparcia rodzin, integrującego działania profilaktyczne, edukacyjne i specjalistyczne (Klub Rodzica, dyżury specjalistów, grupy wsparcia, warsztaty).
- Wysokie koszty utrzymania rodzin;
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodziców;
- Mała świadomość i wiedza społeczna na temat wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
- Niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowych;

Szanse

- Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym funduszy krajowych i unijnych, na rozwój usług społecznych i wsparcie rodzin.
- Rozwój modelu centrów usług społecznych i promowanie zintegrowanych form pomocy na poziomie lokalnym.
- Wzrost świadomości społecznej dotyczącej znaczenia wczesnej interwencji i wsparcia rodzin.
- Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami ekonomii społecznej.

Zagrożenia

- Utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia oraz niestabilność rynku pracy, wpływające na sytuację materialną rodzin.
- Narastanie problemów społecznych, takich jak uzależnienia, przemoc domowa czy problemy zdrowia psychicznego.
- Starzenie się społeczeństwa oraz odpływ osób młodych i aktywnych zawodowo z obszarów wiejskich.
- Bariery komunikacyjne i transportowe utrudniające dostęp do usług specjalistycznych poza terenem gminy.

- Możliwość wdrażania mobilnych i środowiskowych form wsparcia, dostosowanych do specyfiki gminy wiejskiej.
- Dostęp do programów rządowych wspierających rodzinę, rodzicielstwo oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
- Wykorzystanie potencjału lokalnych liderów, grup nieformalnych i inicjatyw sąsiedzkich.
- Rozwój Centrum Wsparcia Rodziny jako lokalnego centrum profilaktyki rodzinnej, wzmacniającego wczesną interwencję i zapobieganie eskalacji problemów opiekuńczo-wychowawczych.
 - Zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej, terapeutycznej i mediacyjnej na poziomie lokalnym, bez konieczności korzystania z oddległych placówek.
 - Aktywizacja rodziców i wzrost zaangażowania społeczności lokalnej poprzez inicjatywy oddolne, grupy tematyczne i działania „Rodzice dla Rodziców”.
- Występowanie zjawiska osłabienia autorytetu rodziny i więzi między pokoleniowych.
- Przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie w rodzinie na instytucje i służby;

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje, że Program Wspierania Rodziny w Gminie Leżajsk opiera się na solidnych podstawach instytucjonalnych i organizacyjnych oraz posiada istotny potencjał do skutecznego wzmacniania rodzin. Jednocześnie ujawnia ona obszary wymagające dalszego rozwoju, w szczególności w zakresie dostępności usług specjalistycznych i przeciwdziałania barierom wynikającym ze specyfiki gminy wiejskiej. Wykorzystanie zidentyfikowanych szans oraz minimalizowanie zagrożeń będzie kluczowe dla osiągnięcia celów programu i zapewnienia trwałej poprawy sytuacji rodzin w Gminie Leżajsk.

5. Założenia programu

Założenia Programu Wspierania Rodziny realizowanego przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk zostały sformułowane w oparciu o rozpoznane uwarunkowania społeczno-demograficzne gminy oraz obserwowane potrzeby rodzin, które napotykają trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program opiera się na zasadzie pomocniczości, zgodnie z którą wsparcie instytucjonalne ma na celu wzmacnianie potencjału i samodzielności rodziny, a nie przejmowanie lub zastępowanie jej naturalnych funkcji.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w Polsce blisko 60% rodzin korzystających z pomocy społecznej to gospodarstwa domowe z dziećmi, a głównymi przyczynami korzystania ze wsparcia są bezrobocie, ubóstwo oraz długotrwała choroba. Tendencje te znajdują odzwierciedlenie również w sytuacji rodzin zamieszkujących Gminę Leżajsk, co uzasadnia konieczność realizacji kompleksowego programu wspierania rodziny.

5.1. Misja programu

Misją Programu Wspierania Rodziny w Gminie Leżajsk jest tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny jako podstawowego środowiska wychowawczego dziecka oraz wzmacnianie jej zdolności do samodzielnego pokonywania trudności życiowych.

Program dąży do zapewnienia rodzinom dostępnego, zintegrowanego i adekwatnego wsparcia, które będzie odpowiadało na rzeczywiste potrzeby rodzin, przy jednoczesnym poszanowaniu ich godności, autonomii i prawa do decydowania o własnym życiu. Misja programu opiera się na przekonaniu, że skuteczna pomoc rodzinie powinna być realizowana możliwie jak najbliżej jej środowiska zamieszkania, z wykorzystaniem lokalnych zasobów i potencjału społeczności.

Istotnym elementem misji programu jest ochrona dobra dziecka poprzez wspieranie rodziny biologicznej oraz podejmowanie działań zapobiegających konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazują, że skuteczna praca środowiskowa z rodziną, w tym wsparcie asystenta rodziny, znacząco zwiększa szanse dziecka na pozostanie w rodzinie naturalnej lub powrót do niej.

5.2. Cele główne

Głównym celem Programu Wspierania Rodziny w Gminie Leżajsk jest wzmocnienie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz poprawa jakości ich życia poprzez rozwój i koordynację lokalnego systemu wsparcia.

Cel główny realizowany będzie poprzez:

- zwiększenie dostępności usług społecznych dla rodzin, w szczególności w zakresie pracy asystenta rodziny oraz poradnictwa specjalistycznego,
- ograniczenie zjawisk prowadzących do dezorganizacji życia rodzinnego, takich jak ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia czy przemoc domowa,
- ochronę dobra dziecka i zapewnienie mu bezpiecznych warunków rozwoju w środowisku rodzinnym.

Zgodnie z danymi GUS, dzieci wychowujące się w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny rzadziej trafiają do pieczy zastępczej niż dzieci z rodzin, które takiego wsparcia nie otrzymują. Wskazuje to na zasadność koncentracji działań programu na wczesnej interwencji i pracy z rodziną w jej naturalnym środowisku.

5.3. Cele szczegółowe

Cele szczegółowe Programu Wspierania Rodziny w Gminie Leżajsk zostały sformułowane w sposób odpowiadający problemom rodzin oraz specyfice środowiska lokalnego. Obejmują one w szczególności:

1. Wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, poprzez działania edukacyjne, poradnictwo oraz indywidualną pracę z rodziną, w tym pracę asystenta rodziny.
2. Poprawę funkcjonowania rodzin w sferze społecznej i emocjonalnej, w szczególności poprzez zapewnienie dostępu do wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i prawnego.
3. Zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu rodzin, poprzez działania aktywizujące, wzmacnianie samodzielności oraz współpracę z instytucjami rynku pracy i edukacji.
4. Ograniczenie zjawiska umieszczania dzieci w pieczy zastępczej, poprzez wczesną identyfikację problemów, szybką interwencję oraz intensywną pracę z rodziną biologiczną.
5. Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej, obejmującej jednostki organizacyjne gminy, placówki oświatowe, podmioty ochrony zdrowia, sąd, policję oraz organizacje pozarządowe, w celu zapewnienia spójności i ciągłości wsparcia.
6. Zwiększenie dostępności usług społecznych na terenie gminy, z uwzględnieniem barier wynikających z rozproszonej zabudowy i ograniczonej mobilności części mieszkańców.

Tabela 6. Zadania i realizacja programu

Cel. 1 Wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, poprzez działania edukacyjne, poradnictwo oraz indywidualną pracę z rodziną, w tym pracę asystenta rodziny.			
Działania	Czas	Podmiot realizujący	Wskaźnik realizacji
• Prowadzenie poradnictwa pedagogicznego i wychowawczego dla rodziców • Indywidualna praca z rodzinami zagrożonymi dysfunkcją opiekuńczo-wychowawczą • Wsparcie rodzin poprzez pracę asystenta rodziny • Organizowanie warsztatów i szkoleń dla rodziców podnoszących kompetencje wychowawcze	2026-2028	• Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk, • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe, • Centrum Wsparcia Rodziny	• Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny • Liczba udzielonych porad i konsultacji • Liczba rodziców uczestniczących w warsztatach i szkoleniach • Liczba rodzin objętych pracą socjalną
Cel. 2 Poprawa funkcjonowania rodzin w sferze społecznej i emocjonalnej, w szczególności poprzez zapewnienie dostępu do wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i prawnego.			
Działania	Czas	Podmiot realizujący	Wskaźnik realizacji
• Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i dorosłych • Udzielanie poradnictwa prawnego rodzinom w sytuacjach kryzysowych • Interwencje kryzysowe w rodzinach doświadczających trudności emocjonalnych i społecznych • Kierowanie rodzin do specjalistycznych placówek wsparcia	2026-2028	• Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk, • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • organizacje pozarządowe, • punkty nieodpłatnej pomocy prawnej, • Centrum Wsparcia Rodziny	• Liczba osób korzystających z pomocy psychologicznej i pedagogicznej • Liczba udzielonych porad prawnych • Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową • Liczba skierowań do specjalistycznych form wsparcia

Cel. 3 Zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu rodzin, poprzez działania aktywizujące, wzmacnianie samodzielności oraz współpracę z instytucjami rynku pracy i edukacji

Działania	Czas	Podmiot realizujący	Wskaźnik realizacji
- Aktywizacja społeczna i zawodowa rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym - Motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych - Współpraca z urzędem pracy w zakresie aktywizacji bezrobotnych rodziców - Wsparcie rodzin w dostępie do edukacji i szkół	2026-2028	- Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk, - Powiatowy Urząd Pracy, - placówki edukacyjne, - organizacje pozarządowe	- Liczba rodzin objętych działaniami aktywizującymi - Liczba osób skierowanych do programów rynku pracy - Liczba osób podejmujących zatrudnienie lub szkolenia - Liczba zawartych kontraktów socjalnych

Cel. 4 Ograniczenie zjawiska umieszczania dzieci w pieczy zastępczej, poprzez wczesną identyfikację problemów, szybką interwencję oraz intensywną pracę z rodziną biologiczną

Działania	Czas	Podmiot realizujący	Wskaźnik realizacji
- Wczesna diagnoza sytuacji rodzin zagrożonych rozpadem funkcji opiekuńczych - Intensywna praca socjalna i asystencka z rodziną biologiczną - Współpraca z sądem, kuratorami oraz PCPR - Udzielanie wsparcia rodzinom w sytuacjach kryzysowych	2026-2028	- Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Sąd Rejonowy, - Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	- Liczba rodzin objętych intensywną pracą socjalną - Liczba dzieci pozostających w rodzinie biologicznej - Liczba spraw, w których zapobieżono umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej - Liczba współprac z instytucjami wymiaru sprawiedliwości

Cel. 5 Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej, obejmującej jednostki organizacyjne gminy, placówki oświatowe, podmioty ochrony zdrowia, sąd, policję oraz organizacje pozarządowe, w celu zapewnienia spójności i ciągłości wsparcia

Działania	Czas	Podmiot realizujący	Wskaźnik realizacji
- Koordynowanie działań instytucji pracujących na rzecz rodziny - Organizowanie spotkań zespołów interdyscyplinarnych - Wymiana informacji i doświadczeń pomiędzy instytucjami - Realizacja wspólnych działań profilaktycznych i interwencyjnych	2026-2028	- Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk, - Zespół Interdyscyplinarny, - placówki oświatowe, - Policja, - podmioty ochrony zdrowia, - organizacje pozarządowe	- Liczba spotkań zespołów interdyscyplinarnych - Liczba rodzin objętych wsparciem międzyinstytucjonalnym - Liczba wspólnie realizowanych działań i programów

Cel. 6 Zwiększenie dostępności usług społecznych na terenie gminy, z uwzględnieniem barier wynikających z rozproszonej zabudowy i ograniczonej mobilności części mieszkańców

- Zapewnienie dostępu do usług społecznych w miejscu zamieszkania rodzin - Organizowanie mobilnych form wsparcia (wizyty domowe, dyżury specjalistów) - Upowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy - Dostosowanie oferty usług do potrzeb rodzin o ograniczonej mobilności	2026-2028	- Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk, - Urząd Gminy, - organizacje pozarządowe	- Liczba rodzin objętych wsparciem środowiskowym - Liczba wizyt domowych i dyżurów specjalistów - Liczba osób korzystających z usług społecznych na terenie gminy
---	-----------	---	---

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja powyższych celów szczegółowych ma prowadzić do trwałej poprawy sytuacji rodzin w Gminie Leżajsk oraz wzmocnienia ich zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w społeczności lokalnej.

6. Zadania i działania wspierające rodzinę

Zadania i działania przewidziane w Programie Wspierania Rodziny realizowanym przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk mają charakter kompleksowy i są ukierunkowane na wzmacnianie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Działania te obejmują zarówno wsparcie bezpośrednie kierowane do rodzin, jak i rozwój lokalnego systemu współpracy instytucjonalnej.

6.1. Praca asystenta rodziny

Praca asystenta rodziny stanowi jedną z kluczowych form wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Asystent rodziny pracuje bezpośrednio z rodziną w jej środowisku zamieszkania, towarzysząc jej w procesie zmiany i wzmocnienia kompetencji rodzicielskich.

Do podstawowych zadań asystenta rodziny należy:

- wspieranie rodziców w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- pomoc w organizacji życia codziennego rodziny, w tym w planowaniu budżetu domowego i gospodarowaniu środkami finansowymi,
- motywowanie do podejmowania działań zmierzających do poprawy sytuacji życiowej, w szczególności w zakresie aktywizacji zawodowej,
- wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów wychowawczych oraz w budowaniu prawidłowych relacji między członkami rodziny,
- współpraca z instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Działania asystenta rodziny mają charakter długofalowy i dostosowany do indywidualnych potrzeb rodziny. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu samodzielności, który umożliwi jej prawidłowe funkcjonowanie bez stałego wsparcia instytucjonalnego oraz zapewni dzieciom bezpieczne warunki rozwoju w środowisku rodzinnym.

6.2. Wsparcie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Program Wspierania Rodziny zakłada podejmowanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie kompetencji rodzicielskich oraz zwiększanie świadomości wychowawczej rodziców. Wsparcie to ma charakter edukacyjny, profilaktyczny i środowiskowy.

Działania w tym obszarze obejmują w szczególności:

- organizowanie spotkań, warsztatów i szkoleń dla rodziców, dotyczących m.in. rozwoju dziecka, metod wychowawczych, komunikacji w rodzinie oraz radzenia sobie z trudnymi zachowaniami dzieci,
- upowszechnianie wiedzy na temat dostępnych form wsparcia i usług społecznych,
- promowanie pozytywnych wzorców rodzicielskich oraz odpowiedzialnego rodzicielstwa,
- wspieranie rodzin w budowaniu sieci wsparcia nieformalnego, w tym relacji sąsiedzkich i międzypokoleniowych.

Szczególne uwaga poświęcana jest rodzinom z małymi dziećmi, rodzinom wielodzietnym, rodzinom niepełnym oraz rodzinom, w których występują trudności wychowawcze lub opiekuńcze. Celem tych działań jest zapobieganie narastaniu problemów oraz wzmacnianie roli rodziny jako podstawowego środowiska wychowawczego dziecka.

6.3. Współpraca międzyinstytucjonalna

Skuteczna realizacja Programu Wspierania Rodziny wymaga ścisłej współpracy pomiędzy różnymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk pełni rolę koordynatora działań podejmowanych w tym obszarze.

Współpraca realizowana przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk obejmuje w szczególności współpracę z:

- pedagogami szkolnymi oraz nauczycielami ze szkół, do których uczęszczają dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w zakresie realizacji obowiązku szkolnego, funkcjonowania dzieci w środowisku szkolnym i rówieśniczym oraz współpracy rodziców ze szkołą,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku w zakresie ocen sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- Poradnią Psychologiczną - Psychoterapeutyczną „Dobry Start” dla Dzieci i Młodzieży w Leżajsku w zakresie prowadzenia terapii dla dzieci i młodzieży,

- Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną w Leżajsku w zakresie konsultowania i diagnozowania dzieci mających problemy rozwojowe i trudności w szkole, a także rozpoznawaniu potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych,
- Poradnię Autystyczną w Leżajsku w zakresie diagnozy i leczenia dzieci z autyzmem,
- Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Leżajsku w zakresie monitoringu sytuacji rodzin objętych wsparciem.
- Centrum Wsparcia Rodziny „Przystań” w Starym Mieście – w zakresie realizacji działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających rodziny, w szczególności poprzez prowadzenie Klubu Rodzica, organizację grup wsparcia, warsztatów kompetencji rodzicielskich, dyżurów specjalistów (psycholog, terapeuta rodzinny, mediator) oraz integrację środowiska lokalnego na rzecz wzmacniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny i wczesnej interwencji

Celem współpracy jest zapewnienie spójności i ciągłości wsparcia udzielanego rodzinom, szybka wymiana informacji oraz wspólne wypracowywanie rozwiązań adekwatnych do potrzeb rodzin. Współdziałanie instytucji pozwala na efektywniejsze wykorzystanie zasobów lokalnych, unikanie dublowania działań oraz zwiększenie skuteczności podejmowanych interwencji.

7. Realizatorzy programu

Realizacja Programu Wspierania Rodziny na terenie Gminy Leżajsk wymaga zaangażowania wielu podmiotów oraz skoordynowanych działań instytucjonalnych, ukierunkowanych na wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program realizowany jest w oparciu o współpracę jednostek samorządu terytorialnego, instytucji publicznych oraz podmiotów działających w obszarze polityki społecznej.

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację Programu Wspierania Rodziny jest Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk, które pełni rolę koordynatora działań podejmowanych na rzecz rodzin. Centrum Usług Społecznych odpowiada również za bieżącą realizację programu, gromadzenie danych niezbędnych do monitoringu oraz przygotowywanie sprawozdań z realizacji działań.

W realizację programu zaangażowane są jednostki organizacyjne gminy, w szczególności:

- placówki oświatowe (przedszkola i szkoły podstawowe),
- instytucje kultury,

- jednostki realizujące zadania z zakresu sportu i rekreacji.

Podmioty te uczestniczą w realizacji działań profilaktycznych, edukacyjnych i środowiskowych, w tym w identyfikowaniu potrzeb dzieci i rodzin, wspieraniu rodziców oraz promowaniu prawidłowych postaw wychowawczych.

Istotną rolę w realizacji programu odgrywają instytucje działające poza strukturą gminy, w szczególności:

- podmioty ochrony zdrowia,
- sąd i kuratorzy sądowi,
- policja,
- powiatowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Współpraca z tymi instytucjami umożliwia zapewnienie rodzinom kompleksowego wsparcia, w szczególności w sytuacjach wymagających interwencji specjalistycznej lub działań o charakterze interwencyjnym.

W realizację Programu Wspierania Rodziny mogą być również włączane organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność na rzecz dzieci i rodzin, w tym:

- stowarzyszenia i fundacje,
- podmioty ekonomii społecznej,
- grupy i inicjatywy lokalne.

Organizacje te mogą realizować zadania z zakresu wsparcia środowiskowego, poradnictwa, działań profilaktycznych, uzupełniając ofertę usług społecznych dostępnych w gminie.

Ważnym elementem realizacji programu jest aktywne włączanie samych rodzin oraz społeczności lokalnej w działania wspierające. Program zakłada wzmacnianie postaw odpowiedzialności, samopomocy i współdziałania, co sprzyja budowaniu trwałych i efektywnych form wsparcia w środowisku lokalnym.

8. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja Programu Wspierania Rodziny realizowanego przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk mają na celu systematyczne śledzenie postępów w realizacji zaplanowanych działań oraz ocenę stopnia osiągnięcia założonych celów. Działania te umożliwiają bieżące reagowanie na pojawiające się potrzeby oraz dostosowywanie programu do zmieniających się uwarunkowań społecznych i organizacyjnych.

Podstawą monitoringu są dane gromadzone przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk w ramach realizowanych zadań, w szczególności dokumentacja pracy socjalnej, pracy asystentów rodziny oraz informacje pozyskiwane od instytucji współpracujących.

Wyniki monitoringu i ewaluacji stanowią podstawę do ewentualnej aktualizacji programu, modyfikacji zakresu działań oraz planowania kolejnych inicjatyw w obszarze wspierania rodziny. Informacje te mogą być również wykorzystywane przy opracowywaniu sprawozdań oraz materiałów informacyjnych dotyczących realizacji programu.

Koordinację działań związanych z monitoringiem i ewaluacją programu zapewnia Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk, we współpracy z innymi realizatorami programu. Proces ten prowadzony jest z poszanowaniem zasad ochrony danych osobowych oraz przy zachowaniu poufności informacji dotyczących rodzin objętych wsparciem.

9. Postanowienia końcowe

Program Wspierania Rodziny realizowany przez Centrum Usług Społecznych Gminy Leżajsk stanowi integralny element lokalnej polityki społecznej i jest ukierunkowany na wzmacnianie rodzin oraz ochronę dobra dziecka. Realizacja programu ma na celu poprawę jakości życia rodzin zamieszkujących teren gminy, w szczególności rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Program ma charakter otwarty i elastyczny, co oznacza możliwość dostosowywania podejmowanych działań do zmieniających się potrzeb społecznych, uwarunkowań organizacyjnych przy zachowaniu jego głównych celów i założeń.

Wdrożenie Programu Wspierania Rodziny wymaga zaangażowania wszystkich realizatorów wskazanych w programie oraz współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Skuteczność programu uzależniona jest od spójności podejmowanych działań, ciągłości wsparcia oraz aktywnego udziału rodzin objętych programem.

Program podlega monitorowaniu i okresowej ocenie zgodnie z zasadami określonymi w niniejszym dokumencie. Wyniki tych działań mogą stanowić podstawę do wprowadzania zmian i usprawnień w zakresie realizowanych działań.

Program Wspierania Rodziny wchodzi w życie z dniem podjęcia uchwały przez Radę Gminy Leżajsk i obowiązuje w okresie wskazanym w programie.

Uzasadnienie

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026 – 2026 opracowano zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w myśl którego do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby związane z realizacją zadania z zakresu wpierania rodziny, uchwała gminne programy wspierania.

W związku z powyższym, podjęcie uchwały w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 jest w pełni uzasadnione.